

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőség címe alatt küldendő.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 6 frt (12 korona), félévre 3 frt (6 korona).
Hirdetések díja: *Benn a lapban* egész oldal 8 frt, féoldal 4 frt, negyedoldal 2 frt; *a borítékban* egész oldal 4 frt, $\frac{1}{2}$ oldal 2 frt, $\frac{1}{4}$ oldal 1 frt. Többszörös hirdetésnél árengedmény adatik. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.

Egyes szám ára 15 kr.

Az előfizetési pénzek

s a lap megrendelésére és szétküldésére vonatkozó összes megkeresések szintén a szerkesztőhöz intézendők.

A stólamegváltás kérdése erkölcsi szempontból.

I.

Tudva van e lapok érdemes olvasója előtt bizonyára, hogy e sorok írója egyházunk anyagi kérdéseivel — legalább irodalmilag és a nyilvánosság előtt — foglalkozni nem igen szokott. Nem pedig egyszerűen azért, mert bár idehaza nyakig benne van azokban s egyháza pénzügyi helyzetéből kifolyólag, tehát magasabb (!) ekkleziásai és közmívelődési, de kétségtelenül kevésbé etikai szempontokból újabb időben még a váltóaláírás „nagy” tudományával is meg kellett ismerkednie: úgy érzi magában s bevallja szerényen, hogy ezen a téren valami sokra még abban az időben sem vihette volna, mikor egy régi s a maga korában felettebb olvasott, s Marótit is megelőző jó öreg író az összes arithmetikai és matematikai ismereteket jóízű naivitással ekkép definiálta: „a szám-vető tudomány a számokat egyben-veti, miképen és mimódon rövideden (= által-úton) hozzá-adattasanak, el-vonattassanak, meg-sokasíttassanak és el-osztassanak, akár légyen az czifrás számokkal, akár számvető pénzekkel a pénz-olvasó asztalon.“ *

Szóval: fináncznak nem születtem; rubrikázni sem szeretek s ha választásról lehetne szó, addig, a míg — teszem fel — egy gondnoki számvizsgálatot kötelességszerűleg keresztül ásítózom, bizony... bizony szívesebben s inkább vállalkoznám valamelyik könyvnyomdában a nyomdászok nyelvén „chinai trónbeszéd” kiszédésének nevezett s a véletlenül összezavarodott ólombetűk észszerű összeválogatásában álló s elképzelhetőleg szintén nem valami mulatságos, mert merőben gépies munkájára.

És most sorsomnak mégis csak meg kell adni magamat; foglalkoznom kell az „anyagiakkal” is, legalább erkölcsi szempontból. Sarkal és hajt valami, hogy a stólamegváltás kérdéséhez én is hozzászóljak.

Sejtem ugyan, hogy az én együgyü felszólalásom pusztában elhangzó kiáltás leszen s a mit mondani fogok, sokak előtt érthetetlen kemény beszédnek tűnik fel. De ez részemről nem baj! „Ex vitio alterius sapiens emendat suum!” Én az én tolmácsolandó nézetem helyességéről meg vagyok győződve s már annak is örülni fogok, ha egy-két koponyában sikerül nekem gondolatokat ébresztenem. Gyorsan tehát a dologra.

Az 1894-ik évi ugynevezett egyházpolitikai törvények a hazai bevett felekezetek palládiumait gyűrű-alakban körülvevő százados bástyafalakat egyszerre lerombolván, ezzel egyidejűleg valóban sajátságos s nálunk még eddig merőben szokatlan átalakulások tűzpróbájának vettetett alá úgy az anyagiakban dúskáló római katolikus, mint a szegénysége daczára magát a hazafias és vallásos áldozatkészségek erényében még eddig túlszárnyalni soha nem engedett protestáns egyház is. Szabaddá lett — teljes mértékben — a lelkiismeret s a nagykorúsított individuális akarat útjából félregördültek mindazon akadályok, melyeket a mult idők megannyi erkölcsi zsandárokul állítottak oda, fékentartani vagy ha a szükség úgy kívánta, helyes irányba terelni a sokszor bizony csak olvadékony ikarusi viasz-szárnyakon vergődő, de azért mégis a nap fénye felé törő gondolatokat és érzelmeket.

Tulajdonképen tehát csak a protestantismus elvei jutottak diadalra az egész vonalon s ha a történetek felett egyáltalában lehet oka valamelyik hazai egyháznak siránkozni, — az a

* „Janua linguae latinae reserata aurea” 137-ik lap.

siráncokzás a mi részünkről épen annyira dicstelen, mint érthetetlen volna, mert arról tenne bizonyosságot, hogy vizet predikálunk és bort iszunk.*

Egyes s itt-ott sporadice feltűnő, de általánosnak elvégre sem mondható jelenségektől eltekintve, nem is lehet állítani, hogy — habár ezektől az új törvényektől s az azok nyomán a távol ködében bizonytalan körvonalokban bontakozásnak indult, sok részben tagadhatatlanul chaotikus viszonyoktól kezdetben közülünk is többen felhőztek — azokban ma már a protestánsok s főleg a reformátusok meg ne nyugodtak volna s be ne látnák azt, hogy a külső kényszer csak kormányzási eszköz, de valódi s szívből fakadó egészséges egyházi élet kreálására merőben képtelen. A református egyház a válságos időköt szerencsésen túlélte s hiszszük, hogy hajója a szokatlanul friss áramlattól dagadva, biztosan halad ezután is rendeltetése örök célja felé.

De míg ennyire jutottunk s főleg, míg az átmeneti nehézségekkel küzködtünk, az egyház és vallás tekintélyének a megóvására tett prae-ventiv intézkedésekben s a nép erkölcsi értékével szerves összefüggésben álló s részben sákramentumi jelentőségű s épen azért fontos lelki kötelességek éber fentartására irányult nemes

* Nagy igazság, a melyet jó lenne mindenfelé megérteni.
Szerkesztő.

✠ TÁRCZA. ✠

A felsőbányai ev. ref. egyház keletkezése és küzdelmei.*

A középkor szellemi levegőjét tisztító reformáció napja — a sokáig tartott hajnalodás után — 1517. okt. 31-én virradt fel, mikor az akkori római pápa X ik Leó által üzletszerűleg árultatott bünbocsátó czédulákkal való visszaélések arra indították az egyszerű barátot, Luther Márton, hogy 95 tételét kifüggeszse a wittenbergi vártemplom ajtajára. Gyorsan járta be az új tan s keresztyén világot, eljutott Luther reformációja Magyarhonunkba is II-ik Lajos uralkodása idejében, királyi s szigorú országgyűlési határozatok ellenzésére is. A mohácsi szerencsétlen csatában 1526 augusztus 29-én a reformáció-ellenes ifjú királylyal elhalván, az ország nagyjai közül sokan, könnyen haladhatott a vallástisztítás munkája s nagyobb s nagyobb tért hódíthatott magának itt Magyarországon is. Teljesen meghatározni nem lehet ugyan, mikor hatott Felsőbányára az új tan s hogy honnan jött ide? de az bizonyos, hogy nem késett sokáig s már 1529-ben, mint a szomszéd Nagybányán, ugy itt is ismerték azt, s voltak hívei, valamint az is nagyon valószínű, hogy mint sok más helyre, ugy ide is a szomszéd Erdélyből jött, az által, hogy a szebeni kereskedők érintkezvén a németországi és szászóniakkal,

* Szerzőnek „A felsőbányai evang. reform. egyház multja és jelene” cz. művéből.

czélú buzgalmunkban az útakat, módokat és eszközöket nem mindig a legszerencsésebben választottuk meg. Időnk ugyan volt — untig elég — a bekövetkezendő új állapotokat higgadtan, elfogulatlanul és jó előre átgondolni s ez egyszer a hasonló körülmények között rendesen kikerülhetetlen árnyakként kísértő meglepetések is elmaradtak; de mi azt az időt kellőleg fel nem használtuk; a törvényhozás becsületes őszinteségét javunkra nem fordítottuk, hanem a helyett, hogy az új mezőkön egyszerre teljes fegyverzetben jelentünk volna meg s a vallást, mint a teremtő által az emberi lélekbe beoltott ősi és kiirthatatlan attributumok egyikét s az egyházat, mint ezen velünk született s bennünket a küzdelmes életben, sőt az élet után is boldogítani egyedül képes attributum irányítóját a folytonos változásoknak alávetett s nem egyszer pártpolitika által inspirált állami törvényhozásnak felibe emelve, híveink előtt szilárd és öntudatos meggyőződéssel úgy mutattuk volna be, a melyen a pokol kapui is diadalmat nem vehetnek s erélyes fellépésben a nagy tömegnek imponáltunk volna: mi — mondom — e helyett kisebb-nagyobb mértékben fejünket vesztettük, hitünkben magunk is ingadozni kezdtünk s bár rendíthetetlen meggyőződésünket szóval és írásban váltig hangoztattuk, mint a vízbe haló, fűhöz-fához, sőt a leghitványabb szalmaszálhoz is görcsös idegességgel

Luther tanításaival az említett országokból hozott könyvekől megismerkedtek. Luther születése 26 évvel megelőzvé Kálvint, nagyon természetes, hogy előbbinek tana előbb bejárta Magyarországot, mint az ugynevezett francia reformátor Kálvin tudománya, ugy hogy a kálvinizmust, mint független egyházi rendszert 1549 előtt hazánkban keresni idő előtt volna.

Ambrus és Surdester János Silesiából bevándorolt két szerzetes Pemflinger Márk szebeni főbirót megnyervén a lutheránizmusnak, Szebenben Csukás Péter házába iskolát állítottak.

Innen terjedt el gyorsan a szomszéd városokba, innen tovább, tovább eljutott Felsőbányára, melynek lakosai nagyobb részt szászok levén, bevették s vallották az új tudományt a bánya telepítvényesek. Semmi sem bizonyítja jobban az új tan gyors terjedését mint az, hogy 1530—32-ben nagy kő templomjuk volt, s ugy a bányatisztség, mint Felsőbányának más lakói közt egy róm. kath. sem volt. Későbbi években mind nagyobb nagyobb tért hódítván meg a kálvinizmus, 1567-ben itt is a Kálvin értelmét fogadták el. Ez az értelem gyökeredett aztán itt meg, s egyik előkelő egyháza lett a magyarországi ref. egyházaknak a felsőbányai ref. ecclesia. Ezt igazolja az egyház birtokában levő u. n. — nagy énekes könyv, — melyet 1636-ban — sajátkezüleg irván be nevé I. Rákóczy György — ajándékozott a felsőbányai ev. ref. egyháznak erdélyi fejedelem korában. Kétszáz nyomtatott példányból jutott ez egyháznak is. Erdemesíté erre a prot. fejedelem.

kapkodtunk s csakhogy valamit tenni láttassunk, nem egy tekintetben a magasztos üggyhöz méltatlan, sokszor a nevetségességig kicsinyes s felette roskadozó haszontalan mentsvárakba vontunk.

Hosszas s mód nélkül háladatlan dolog volna itt ezeket a nép vallásos és egyházas érzületének a körülszancolására hevenyészve felállított kártyavárakat egyenként ostrom alá venni s azoknak ingatag voltát ad oculos bebizonyítani. Valószínűleg ismeri már azokat a gyakorlatból mindenki s jól tudja felőlök azt is, hogy igazán aligha értek azok többet, mint a kőrösi szentelt víz s az a bizonyos egy lövetnyi puskapor, melyet becsre nézve hajdanában 2-ik Frigyes az előtte egekig magasztalt „Niebelung Ének“-ek felibe helyezett. Ugyanazért e tekintetben az időt nem pazarolván s az olvasó szíves türelmére is tekintettel lévén, áttérek tulajdonképeni tárgyamra, tudniillik a stóla-megváltás kérdésére. S bár némi részben „post festa“ kántálok s tanácsot tőlem az ördög sem kért, egy dissonans hangot mégis csak belevegýíték abba a csodálatos harmoniába, mely nálunk mai napság hegyen-völgyön a jövő pacsirtadalaként visszhangzik s a „megváltás“, tudniillik az egyházak által eszközözendő megváltás evangéliumával kaczerkodik.

Ez is egyike lenne tehát a lelkeket megtartó intézkedéseknek! Olyan universális jellegű

csoda-tapasz, mint a minő volt fénykorában a boldog emlékű „Tippan-flastrom“, melyet az én jó nagyanyám szúrásra, vágásra, sőt a meg-hasadt sütő-tekenő repedésének a befoldására is alkalmazott.

Előttem legalább úgy tűnik fel, mintha a konvent, szintügy, mint az egyházkerületek és egyes egyházmegyék azért ajánlgatnák, itt-ott alkalmazásba azért vennék, mert azt hiszik felőle, hogy ezzel a csoda-flastrommal egyfelől az elrongyollott, vagy már meg is csonkult százados lelkészi fizetésleveleket kireparálhatják; másfelől a socialismus sárkányára kapaszkodó csöcselék tágra nyitott száját bedugthatják. „Medicina peyor morbo!“

Hát ennyire sülyedt már az a hajdan csodákra képes magyar protestantismus!? S a midőn egy első sorban erkölcsi jellegű nyavalya ellen akarunk védekezni, annyira megfélemedeztünk magunkról, hogy az elkárhozott lelkeket pénzen akarjuk megvásárolni!? Nem vesszük észre, hogy ebben a módszerben még csak irmagja sincs annak az öntudatos erkölcsi erőnek, mely legszilárdabb fundamentumunk volt minden időben s szerintem bennünket a jövőben is megtartani egyedül képes!?

Szörnyű tévedés azt hinni, hogy azzal a néhány krajczárral, melyet eddig stóla czímen híveink a lelkipásztornak *közvellenül* fizettek, de a melynek fizetése alól *ezentúl látszólag*

Ez énekes könyvet sok régiség kedvelő nézte már meg. A többek közt 1880-ban n. t. Kálmán Farkas jelenleg gyomai, akkor pedig sósvertikei lelkész, ki a nevezett év január 6-án azt írta a könyvnek elejére: E könyvnek eddig ismert példányai: 1. Magyar nemzeti muzeum, 2. debreczeni ref. collegium, 3. marosvásárhelyi ev. ref. egyház, 4. felsőbányai ev. ref. egyház, 5. Magyar akadémia (csonkán), 6. nagykőrösi ref. lyceum, 7. Kolozsváron ref. coll. (csonkán.) Ismeretes tehát 7 (hét) példány. Ezek közül is 2 hiányos. Különösen ama nagy fejedelem vallásos gondolkodásának jellemzésére nem látom feleslegesnek felemlíteni itt ezen énekes könyv Bevezetését:

Az Atyának kegyelme.

A Fiúnak szerelmet és az Szentléleknek vigasztaló áldását kevanynyok kegyelmeikre mind fejenként terjedni. Amen.

Valamint az teremtő úr Isten ez világon az ég alatt, az földön, és az vizekben teremtett nagyobb részint mind az Emberekhez való kibeszélhetetlen nagy szeretetének indulatyából teremtette. Az embert pedig ő magát, alkotta az önnön dicséretire, azt sem annyira azért, hogy más módját is dicséretinek nem találhatta, avagy szükölködött volna, nála nélkül, hanem azért, hogy mennél szebb, ékesb, hozzá hasonló teremtett állattya légyen az többinél annál világosban megismertessék az Istennek mind bölcsesége, igazsága és irgalmasságának ismérhetetlen, véghetetlen határa és magát ollyak által dicsértesse, az kiknek váltságokért az ő tulajdon saját Fiát (kinél drágább kentse nem volt) adgya,

bocsátta; Még az Ádámnak elesését is, (ugy elmélkedem) az Istennek dicsőssége, irgalmassága és az emberi nemzethez kimutatandó nagy kegyelmessége kevénta és hogy nevének dicséretire és az háláadósságra is az embereknek tágasabb mezőt terjesszen eleikbe: S noha az madarak is, és majd semmi teremtett állattya nincs, az Ur Istennek, az ki az ő módja, s az természetnek beléjük oltatott ereje szerint nem dicsérené és nem áldaná. De ezeknél az ember fellyebb való levén sokkal ugy mint nemesebb és főbb teremtett állattya és ugyan azt mondom, hogy igen feljebb való, kinek az Ur Isten, értelmet, okosságot, itéletet is adott, melyért annyi hálaadással, dicsérettel és buzgóságos imádságokkal tartoznék, hogy ha életének minden óráit szempillantását abban töltené el is, mégis nem tehetne vele tött sok kegyelmességéért, eleget, ha az Istennek irgalmassága, az Chrisztus érdemes áldozattyanak nagysága, elől nem venné, és azt érette ki nem töltené.

Megemlékezzvén azért én is, hogy az mi vagyok, Isten kegyelméből vagyok, az is elmémben forogván, hogy engemet is az Ur Isten az ő nevének dicséretire, Euangéliumának, Anyaszentegyházának nem csak oltalmára, de egyszersmind terjesztésére is s nevének dicséretire, állatott és hívott az utolsó fogyatékára jutott nemzetünk végéhez közelítő idejében, igyekezetem ez volt mindenkoron, hogy Én is az én Istenemtől kezemből bizatott Giratskával, ugy kereskedhessem, hogy jó szolgálom találtassam, és az én Istenemnek velem tött sok kegyelmességéért, külső és belső ellenségim, gonosz

felmentetnek, majd azokat az erkölcsileg és anyagilag elzüllött lelkeket gyémánt-kapcsokkal kapcsolhatjuk oda az egyház testéhez, a kik előtt eddigelé nagyobb becse volt egy kupicza gabona-pálinkának, mint az örökélet megmérhetetlen mélységű s kiapadhatatlan forrású kútfejének. A kik ezt nem hiszik, azoknak meggyőzésére elmondom a következőket:

Tudjuk, hogy a polgári házasság behozatala után a stólat Németországon is, épen a hogy nálunk akarják, eltörölték. Igaz, hogy ugyanott az állam az egyházzal szemben kissé gavallérosabban járt el, mint minálunk, a mennyiben ott a kárvallott lelkészek az 1874-ik évi márczius 9-iki törvények 54-ik §-a alapján azonnal állami kárpótlásban részesültek és részesülnek azóta is folytonosan; de hát ez a körülmény azon a tényen, hogy a stóla beszünttetett, semmit sem változtat, legfeljebb indokolja azt. Nos hát, a mint olvasom, ez az apostolok korabeli aranyos állapot a dolgokon édes-keveset segített. A kik annakelőtte a lelkészi szolgálatot megvetették, nem veszik azt igénybe ma sem. S a mikor a minap egyik németországi kollegánk valami perversus szoczialista gyári munkást rá akart beszélni, hogy gyermekeit vele kereszteltesse meg, pénzébe úgy se kerül: a ravasz naplopó a jámbor lelki atyát a következő szavakkal főzte le: „tisztelendő uram! adjon hát nekem ráadásul 10 márkát, hogy egy

kis keresztelőt is csaphassak; különben én az ön áldásával és keresztvizével semmit sem gondolok!”

Püspökladány, 1897. április 26.

Eröss Lajos,
ev. reform. lelkész.

TANÜGY.

A debreczeni ev. ref. főgymnasium internátusának szervezete és szabályzata.

(Küldöttségi javaslat.)

I-ső rész.

I. Az internátus célja.

1. §. Az internátus célja a debreczeni ev. ref. főgymnasiumba járó, ev. ref. vallású 112, azaz száz-tizenkét rendes tanulót gondos házi felügyeletben, nevelésben és oktatásban részesíteni. Ily célból a főgymnasium nyolcz osztályának mindenik osztályából az intézetbe 14—14 tanuló felvétetik.

II. Felvétel.

2. §. Azon szülők vagy gyámok, kik gyermekeiket vagy gyámoltjaikat az internátusba felvétetni óhajtják, az iskolai évet előzőleg legalább 30 nappal kérest intéznek az intézet „Felügyelő bizottság”-ához s ezen kérésüket az intézet igazgatójához beadják. A kéréshez melléklendők:

- a) Iskolai bizonyítvány.
- b) A tanuló testi épességét és egészséges voltát igazoló orvosi bizonyítvány és újraoltási bizonyítvány.
- c) Kötelezvény arról, hogy a szülőkre vagy gyámokra vonatkozó szabályzatnak magukat alávetik.
- d) Jogérvényes kötelezvény arról, hogy a szülők

akaróim ellen, panasz nélkül való oltalmazásáért, valami kis tikkal hálaadásomnak Sengéjét, ő felségének bemutatathatnám. De mivel bár mindent megcselekedtem volna is, vagy cselekedhetném is, ugyan csak azt kellene mondanom; haszontalan szolga vagyok, az mivel tartoztam, azt cselekedtem; Megvallom bizonyára, hogy én kevesebbet tselekedtem sok graditsal annál, az mint kellett volna, vagy magam is akartam volna. De mivel nem vakmerőségem, sem buzgóságtalanságom annál inkább Szivemnek nem idegenségei voltak előttem akadályok (ha nem az hatvanhat holnapoknak, elforgások alatt előmben gördült s találkozott sok méltatlan busulásim és háborgattatásim) kiért lelkem ismereti hála legyen, az én Istenemnek, bizony nem támadott reám ezután is igyekeztem az levén teljes erőm, tehetségem szerint valamig az én Istenem életben tart, hogy ne szünnye meg az ő nagy nevét ditsérni és igaz anyaszentegyházának terjesztésében és oltalmaztatásában kész szívvvel, lélekkel sőt életem fogyásával is munkálkodni és fáradozni.

Ezt előtt közel négy esztendővel kezdetem vala az Graduált nyomtattatni, az Ur Istennek nevének ditséretére, és az keresztyén anyaszentegyháznak is épületire: kinek elkészítetésében is voltak akadályok, de legyen hála az Ur Istennek im boldog végét engedte érnünk; kiből kegyelmeknek egy exemplárt kültünk ajándékon (mivel a nyomtatott kétszáz exemplárokból egyet is pénzen el nem hagytunk adni, mellyel, hogy kegyelmek Ecclesiájának nevedő épülésire lelki buzgóságot nagy örömmel élhessen, szívünk szerint kívánjuk, szün-

telen imádván az Ur Istent, hogy kegyelmeteket egész Ecclesiájuk még az pokolnak feltátott torka is (ha lennének vagy volnának), kik az kegyelmek lelkiismereten erővel akarnának uralkodni, védelmezze úgy kegyelmeket, hogy azoknak is igyekezeteket tartóztassa, zabolázza, avagy lelkiismereteiben győzze és rettentse meg őket, ne sanyargathassák az Istennek Anyaszentegyházát kegyelmekbe, hanem inkább engedgyék az Euangeliumnak szabadosson való hirdetését s hallaszák ámbár az Istennek ítéletére vallásunknak igazságát az jövődő ítéletben, ha ők meg nem akarják ismerni. Segítse az úr Isten kegyelmeket is boldogul arra, hogy az mely pályafutásnak és nemes harcznak ereszkedett, azt üdvösségesen és dicséretesen elvégezvén, amaz meghervadhatatlan koronát elvehesse, melyről emlékezet vagyon Szent Jánosnak Mennyei látásról írott könyvének 2 részében az 10 versben; Légy hiv mind halálig, és neked adom az életnek koronáját. Amen.

Irtam Gyulafehérváratt Fejedelemségemnek székes helyén, Szent Iván havának nyolczadik napján, Ezerhatszázharminczhat esztendőben; Ez világi pályafutásoknak teljes negyvenkettedik esztendejében, ez gondos és igen bajos Fejedelemségemnek hatvanhatodik holnapjában.

Georgius Rákóczy.

Non est currentis nec volentis
sed, miferentis Die.
Felsőbányai ecclesiae.

Egyházunk kora keletkezését mutatja az urasztali két ezüst tányér, melyek egyike 1533-ban készült egé-

vagy gyámok a felvételi díjakat a kiszabott időben pontosan megfizetik; a ruházatról, mosatásról, gyógyszerári és más évközi kiadások kifizetéséről gondoskodnak és azokat teljesítik.

3. §. Az internátus tagjai közül egy iskolai évre (tiz hónapra) fizetnek:

- a) az egész dijasok 160 = százhatvan frtot;
- b) $\frac{3}{4}$ dijasok 120 = százhusz frtot;
- c) fél dijasok 80 = nyolcvan frtot;
- d) $\frac{1}{4}$ dijasok 40 = negyven frtot.

Ugy a díjat fizető, mint az ingyenes tagok tartoznak még felszerelési költségekre évenként és előre 5—5 frtot fizetni, mely összegért a butorok és a felszerelési összes cikkek használatra az intézet által adatnak. Az ellátási díj négy egyenlő részletben fizetendő: szeptember 1-én, november 16-án, február 1-én, és április 16-án.

4. §. Felvehetőek az internátus tagjai közé:

- b) egész dijasnak az, kinek minden köteles tárgyból legalább elégséges osztályzata van.
- b) $\frac{3}{4}$, fél és $\frac{1}{4}$ dijasnak az, kinek általános jeles vagy jó osztályzata van.
- c) Ingyen csak az, kinek általános jeles osztályzata van.

Vagyontalan árva vagy nem árva, de szegény növendéket az általános osztályjegyzékével egyenlő általános osztályjegyzékű, de vagyonosabb folyamodó felett, a felvételnél elsőbbség illeti.

Ha a szülék, vagy gyámok családi és anyagi viszonyaiknál fogva a kedvezményes helyekre óhajtják gyermekeiket, vagy gyámoltjaikat felvételni, ez esetben a legujabb keleti és az illetékes lelkeszi hivatal által is láttamozott vagyoni kimutatással, vagy családi értesítővel is tartoznak ily kérésüket támogatni.

5. §. Az ellátási díjak, valamint bármiféle pénzküldemények mindig az intézet igazgatójának czimén

és a tanulók közvetítésének kizárásával küldendő, vagy fizetendő be.

6. §. A felvett növendékek mindannyian egyenlő és teljes ellátásban és felügyeletben részesülnek. Az ételmezés a következő: Reggel: tej kenyérral; ebéd: 3 tál étellel (vasárnap 4 tál étel); vacsora: 2 tál étel, melynek egyike rendszeren sült hus.

Ezenkívül d. e. 10 órakor és d. u. 5 órakor egy-egy szlet kenyér.

7. §. Az intézetbe belépéskor minden tanuló köteles az iskolai tandíj befizetését, vagy elengedését igazolni, a beszerzett tankönyveket rajz- és írószereket felmutatni. Köteles továbbá az internátus házszabályzatában megállapított ruházati cikkeket és ágyneműt magával hozni s ezek pontos leltárát 2 példányban az intézet igazgatójának benyújtani, az igazgató által ellenjegyzett másik példányt pedig gondosan megőrizni.

8. §. Az internátusból a rendes kilépés az iskolai év végén történik. Ha valaki év közben bármi okból kilép, a kilépés napjától számított egy negyedévi részletet tartoznak a szülék, vagy gyámok az intézet pénztárába befizetni. Ha pedig valaki akár elégtelen osztályjegyzék, akár rossz magaviselet miatt az intézethez kizáratik, a kizáratáskor már befizetett részlet az intézet pénztárából vissza nem fizettetik.

III. Felügyelet.

9. §. Az internátus a tiszántuli ev. ref. egyh. ker. felügyelete és ellenőrzése alatt áll.

Ezen jog gyakorlására 3 évre terjedő megbizatással „Felügyelő bizottság“ alakítatik. Ezen Felügyelő-bizottság tagjai a püspök és egyh. ker. főgondnok elnöke alatt a következők:

- a) a debreczeni ev. ref. egyház főgondnoka, mint a főiskola gondnoka.
- b) az egyházkerület középiskolai felügyelője.

szen arannyal futtatott, másika 1646-ból való csak a szélén aranyozott; továbbá 1647-ben készült urasztali nagy abrosz, egy másik 1593-ból való aztán 1639 az egyháznak ajándékozott tiszta ezüst fedeles és fűes keresztelő kanna, nem különben egy 1693-ban varrott urasztali keszkenő. Mindezen a szentségek kiszolgáltatásához szükséges szent edények az egyház korai keletkezése mellett szólanak. S ha már az urasztali készletek elősorolásához kezdtem, megemlítem, hogy van az egyháznak 2 gyönyörű tűzben aranyozott urasztali pohara egyike különösen igen szépen kidolgozott s több értékes kövel ellátott. Egyiknek alján ez áll: Alján: I. Gy. K. M. úr 1797. A másikon semmi írás nem látható. Nagyon valószínű, hogy ugyanazon időben ugyanazon buzgó hívő ajándékozta. Egy aranyozott tányér 1798-ból ezen írással: Ts. N. és N. K. M. úr. Tehát ezt is ugyanő ajándékozta, vagyis Krassay Márton. Van egy kék habos, selymü asztali terítő 1798-ból. Tehát majdnem 100 éves s mintha ma került volna ki a készítő kezéből. Körül aranszegélylyel kivarva szépen, díszesen. A közepén kivarrás közt ez olvasható: AZ UR ASZTALÁRA VALÓ KESZKENŐ. Kívül pedig ez: Melyet özvegy Kiss Jánosné Bott Klára asszony Isten dicsőségére jó szívből adott Felső-Bányán 1798. Nem kevésbé értékes ugyancsak kékszinű habos nehéz selyemből való az 1835-ben Rettegi Jánosné szül. Tiboldy Zsuzsanna által sajátkezűleg készített s ajándékozott terítő. Körül ez is aranycsipkével szegélyezett. A 4 szegeleten egy-egy nagy aranycsillag. Közepén arannyal kivarrott

szőlőfürtök s buzakalászkok. Kegyes hitsorsosunk ajánlékozott 1875. egy fehér ezüsttel szegélyezett urasztali terítőt ezen körirással: ANNO Domini 1872 V. T. (Varga Teréz). Van egy 1764-ben készült selyem terítő ezüst szegélylyel ezen körirással: A. F. B. REFO: SZENT EKLE: AJÁNDÉKOZTA: R. I: B. M: 1764. Ezen 131 esztendő darab kissé szinehagyott ugyan, egyébként a legjobb állapotban van. Ezekon kívül van több, egy-két százados terítő, melyek a régiség kedvelők előtt különösen becsesek. Egyházunk ezen tulajdonát az 1884 ik év aug. 10—12-én tartott nagybányai helyi kiállításon be is mutatta, a mikor s a hol „A magyarországi Kárpátgyűlés“ „Keleti Kárpátok“ osztálya által Nagy-bányán rendezett helyi kiállítás bíráló bizottsága a felső-bányai ref. egyházat régi egyházi tárgyak megőrzéséért és kiállításáért „Elismerő oklevéllel“ kitüntetőnek találta. Keresztelő edényünk ma már inkább a régiségkedvelők előtt birván becses, de alakjánál fogva a használatra czélszerűtlen levén: 1891-ik évben jelenleg városi pénztárnok, róm. kath. v. Háder Ferencz neje Bartos Berta úrnő egy tűzben aranyozott, csinos kiállításu 48 frtba kerülő, tállal ellátott keresztelő kannával váltott fel, mely azon év márczius havában áldást kérő imával vétetett használatba.

Valahányszor a szentségek kiszolgáltatásánál használt szép készletünket látom, mindannyiszor eszembe jut egy lelkes társamnak pár évvel ezelőtt valamelyik egyházi lapban közzétett amaz indítványa, hogy az efféle luxus cikkek nem a puritán egyszerű kálviniz-

- c) a főgymnasium igazgató tanára.
 d) az egyházkerületi közgyűlés által választott egy egyházi és egy világi tag.
 e) a debreczeni ev. ref. egyház presbytériuma által saját kebeléből választott egy lelkész és egy világi tag.
 f) a főgymnasiumi tanárkar által saját kebeléből választott 2 tanár.

A felügyelő bizottság előadója az internatus igazgatója. Jegyzőjét a bizottság saját kebeléből 3 évre maga választja.

A felügyelő bizottság joga: az internatus igazgatóságának, 4 segéd tanárnak választása, alkalmazása, felfüggesztése és elbocsátása. Az internatus összes tagjainak felvétele s egyes tagok végleg kizárása. Az egész internatusi intézmény felett a felügyelet és ellenőrzés gyakorlása, általában az intézet anyagi és szellemi ügyeinek vezetése és fejlesztése.

10. §. Az internatus összes vagyoni ügyei a főiskolai gazdasági tanács vezetése és ellenőrzése alatt állanak.

11. §. Az egész internatusi intézmény fölött a közvetlen felügyeletet az internatus igazgatója gyakorolja, a melé adott 4 segéd tanárral, kik az internatusban a tanulókkal szomszédos szobában és a tanulókkal együtt élnek.

Az igazgatót teendőiben szükség esetén a segédek szolgálatra idősebb tagja helyettesíti.

A segédeknek a rend és csend fentartásában rendelkezésül re vannak a szobafőnökök, kik egy nappali szobában együtt dolgozó és egy osztálybeli tanulók közül, mint jeles osztályzatu és jó magaviseletű tanulók az igazgató által bízottak meg e tiszttel és teljesített szolgálataikért lehetőleg az ingyenes vagy egy negyed díjas helyre felvétellel jutalmaztatnak.

A szobafőnökök, kik fegyelmi jogot nem gyakorolhatnak, figyelemmel kísérik és figyelmeztetik a rendet-

lenkedőket és mulasztókat, továbbá öröködnék, hogy foglalkozás idején mindenki helyén legyen. Észrevételeikről a segédtanárnak jelentést tenni kötelesek.

IV. Egészségügy.

12. §. Az internatus növendékeinek orvosi gondozására — az igazgató ellenőrzése mellett — a főiskolai orvos kötelezett.

A nehezebb betegek és az üdülők részére két-két egészen elkülönözött szoba van berendezve s a szükséges ápolást és felügyeletet az internatus személyzete teljesíti.

Ragályos betegek az orvosi vélemény alapján, az igényeknek megfelelően berendezett városi közkórházba szállítatnak, hol a főiskolai tanulók részére fentartott és lehetőleg elkülönözött helyen, a főiskolai orvos és a kórházi orvosok által gyógykezeltetnek.

13. §. Betegeket látogatni, azoknak ételmi szert vinni, csak az orvos véleményezése alapján, az igazgató engedélyével lehet.

14. §. A test tisztán tartásáról és egészséges fejlesztéséről gondoskodni az orvos és igazgató együttes teendője.

15. §. Az orvos látogatásaiért kötelezett külön tiszteletdíj nem jár. Az orvos szerek árának fizetése a szülőket vagy gyámokat terheli. Vagyontalanokért vagy igen szegényekért ezen orvos szerek árának fizetését a főiskolai „Alumnusok pénztára” teljesíti.

V. Napirend.

16. §. A felkelés ideje nyáron 5 óra, télen 5¹/₂ óra, mely csengetéssel jeleztetik. Ezen jelre minden tanuló köteles felkelni, a szobafőnökkel együtt mondott ima után, ruháit megtakarítani, megmosdani, s ágyát rendbe hozni. Mindezekre fél órai idő van engedélyezve. Ezt követve nappali tanuló szobáikba lemennek s ott a segéd tanár felügyelete és vezetése alatt tanuláshoz és feladataik elkészítéséhez fognak.

mushoz illenek. Tehát szerinte a hol ilyenek léteznek, jobb lenne eladni, s valami realis célra értékesíteni. No ez szerintem is egy lenne a szentségtöréssel. Mert az egyházaknak eme kincsei általában ajándékok, mint ilyeneket tehát elidegeníteni a legnagyobb háládatlanság, a kegyelet megsértése nélkül nem szabad. Aztán míg céljukra használtatván igen kedves, becses tárgyak, céljuktól elvonatván nem sokat érnek, valami sokat sem egyik, sem másik egyház nem nyerne velök. Jó lenne persze, ha mint a hatalmas Atilla — fatányérból ennénk, fapohárból innánk. Sok mindenem lehet takarékoskodni, ezt ne kísértsük meg. Bár minden egyház arany pohárból vehetné az urvacsorát. Szép az ama magasztos szertartáshoz!

Tovább folytatva a protestáns egyház terjedése körüli vizsgálódásunkat látjuk, hogy a 17-ik században sok ideig Erdély fejedelme és Ausztria császára versengtek e két szomszédos bányaváros Nagy és Felsőbánya felett, míg nem 1624 ben Bethlen Gábornak, majd 1645-ben a linczi békekötésben I. Rákóczy György fejedelemnek lettek birtokává. Minek folytán a buzgó prot. fejedelmek pártfogása alatt, virágzott az evangéliumi tudomány e környéken, oly helyeken is, hol ma már elvéve alig akad egy-egy ref. lélek, s a mi míg szomorubb a mint aludt ki az ev. tudomány világa, ugy halt meg nemzeti nyelvünk, egyes helyeken a dákoromán izgatók működése folytán, kik — félnek, irtóznak szép magyar nyelvünktől.

Bánya vidéke Kővár s Középszolnok megyékkel

alkotott egy egyházmegyét vagy esperességet. Igazolja ezt egy 1821. nov. 10-én kibocsátott esperesi körlevél, mely a nevezett egyházmegyét Av.-Ujvárosba hívja össze, hogy az 1821-ben tartott generál-konventnek egyházmegyét szabályozó rendeletét életbe léptesse s a 3 századon át egygyé forrt barátságos szeretet kapcsát szétszakítsa. Így történt meg a vállás, melyet bucsu s kölcsönös csókjaik közt vittek véghez (egyházi jegyzőkönyv).

Igy alakult meg a mai nagybányai egyházmegye, hozzákapcsolva a szatmári egyházmegyéből 22 egyházat, névszerint: Amacz, Apáti, Baticz, Berend, Egri, Garbolcz, Hirip, Homok, Kishodos, Kiskolcs, Kipeleske, Krassó, Lázari, Méhtelek, Nagyodos, Nagykulcs, Ombod, Pettyén, Rozsály, Sárköz, Szentmárton, Udvari. Az itt említettek kivül a következő egyházak tartoznak ma a nagybányai egyházmegyéhez: Adorján, Apa, Aranyosmedgyes, Av.-Ujváros, Av.-Vámfalva, Felsőbánya, Kispalád, Kőszegremete, Marosliget, Mikola, Misztótfalu, Nagybánya, Nagypalád, Patóháza, Sárközujlak, Szamoskóród, Szatmárhegy, Szarazberek, Szinerváralja, Tisztaberek, Udvari, Uszka, Józsefháza. Mint leányegyházak: Apahegy, Görbed, Pálfalva, a fentiek közül Apáti és Berend is leány-egyházak. Van aztán sok fiókegyház.

Nagy Lajos,

felsőbányai ev. ref. lelkész.

(Vége köv.)

A foglalkozásra szánt idő más hétköznapokon és más ünnep- és vasárnapokon.

a) Hétköznapokon. Reggel a nyári hónapokban $\frac{1}{2}6$ — $\frac{1}{2}7$ -ig, télen 6 — $\frac{1}{2}8$ -ig. Ebéd után nyári hónapokban $\frac{1}{2}1$ — $\frac{1}{2}3$ -ig, téli hónapokban 1 — $\frac{3}{4}2$ -ig. Estve $\frac{1}{2}6$ — $\frac{3}{4}7$ -ig, vacsora után 8 — 9 -ig.

b) Ünnepek és vasárnapokon délelőtt 11 — $\frac{1}{4}1$ -ig, délután 6 — 7 -ig, vacsora után 8 — 9 -ig.

Ünnepek és vasárnapokon délelőtt köteles minden bentlakó e segédtanárok vezetése alatt templomba menni, az istentiszteleten részt venni, a konfirmáltak kötelesek minden évharmadban egyszer az Urvacsorában részesülni.

17. §. Oly szabad délutánokon, mikor az iskolában rendes előadások nincsenek, szórakozás végett, az összes bentlakók kísértálnak, vagy játszóterekre és a nagyerdőre kirándulnak, télen korcsolyáznak, rossz időben a tornateremben és a társalgó teremben szórakoznak, azonban mindig a segédtanárok felügyelete mellett.

18. §. Az étkezés ideje: Télen $\frac{1}{2}8$, nyáron $\frac{1}{2}7$ órákor reggelizés, 10 órákor kenyérosztás, $12\frac{1}{4}$ órákor ebéd, délután 5 órákor kenyér osztás, 7 órákor vacsora.

Az étkezés ideje csengetéssel jeleztetik, mikor is minden tanuló köteles az étteremben megjelenni és kijelölt helyét elfoglalni.

Ugy az ebéd, mint a vacsora a segédtanárok által hetenkint sorban és felváltva mondott imával kezdetik és záratik be.

A betegek étkezése orvosi rendelet szerint és külön történik.

19. §. A lefekvés ideje $\frac{1}{4}$ óra. Kilencz órákor az összes tanulók másnapra szükséges ruháikat magukhoz véve, segéd tanáraik vezetése alatt a háló termekbe felvonulnak s ott elhelyezkedvén, a szobafőnökkel együtt elmondott ima után levetkeznek és lenyugosznak.

VI. Kimenők, színház és más mulatságok látogatása.

20. §. Ismerősök, rokonok látogatása csak ünnep és vasárnapokon szabad az igazgató engedélyével.

21. §. Sétálni a városban senki egyedül nem mehet. Együtt sétál csak délutáni 6 óráig lehetnek.

22. §. Színházba, hangversenybe, más tisztességes és tanulókhöz illő mulatságba elmenni csak a segéd-tanár ajánlatára az igazgató által adott engedélyvel lehet.

Hanyag és rendetlen tanulók a mulatságba való járástól rövidebb vagy hosszabb időre eltilthatók.

Az együttes táncztanulásról — a szülők vagy gyámok kívánatára és költségére — az igazgatóság intézkedik.

VII. Fegyelem.

A főgymnasium összes növendékeire kötelező fegyelmi szabályokon kívül az internátusban levő tanulóknak nézve a következő szabályok is kötelezők:

23. §. Az igazgató, a segédtanárok és a szobafőnökök iránt minden tanuló tisztelettel és engedelmességgel tartozik viseltetni. A szolgaszemélyzettel szemben illedelmesen kell viselkedniök, és ha azok kötelességeikben járnak el, nekik engedelmességgel is tartoznak, nem feledvén, hogy a szolgaszemélyzettel szemben rendelkezési joguk nincs.

24. §. A tanulásra rendelt idő alatt járkálni, hangosan társalogni tilos. Minden időben tilos a lármázás, a lépcsőkön a fel és lerohanás és minden olyan tett, amely a csendet és jó rendet zavarná.

25. §. Minden tanulónak kötelessége az intézet helyiségeit, felszereléseit s az udvar kertjét kímélni és oltalmazni.

Tilos a falakat, butorokat befirkálni, megfaragni, összetördelni s az ültetvényeket rongálni.

Minden tanuló az általa szándékosan vagy vigyázatlanságból okozott kárért felelős s azt megtéríteni köteles.

26. §. Minden tanulónak különös kötelessége, hogy az illem és jónevelés követelményeinek, nem csak az intézetben, hanem azon kívül is eleget tegyen, egymással szemben szívélyes és barátságos magatartást tanúsítsanak; minden cselekedetökkel azt kell bizonyítaniök, hogy jó nevelésben részesülő ifjak.

27. §. Minden bentlakónak szigorúan tiltva van az adósság csinálás, holmijának eladása vagy elzalogosítása.

Ha valakinek előre nem láthatott szükséglete támad, köteles a segédtanárnak jelenteni, ki az igazgatóval a szükséglet teljesítéséről lehetőleg gondoskodik.

28. §. Ha valamelyik tanuló zsebpénzét rossz célra fordítja, ennek élvezetétől egy időre eltiltható.

29. §. A ki a kimenetelre nyert engedélyvel vissza él, vagy idejét nem ott tölti a hová engedélyt kapott, vagy a kitűzött időre vissza nem tér az intézetbe, bizonyos időre minden kimeneteltől megfosztható.

30. §. Az ebédlőben csakis az étkezés ideje alatt szabad tartózkodni.

Étkezés ideje alatt a halk társalgás megvan engedve, különben kötelessége minden tanulónak a segédtanárok intézkedése szerint viselni magát.

Senkinek sincs megengedve a kiszolgálás, vagy az ételek minősége miatt a felszolgáló személyzetet megtámadni. Esetleges panaszait az igazgatónak tartoznak bejelenteni, ki a baj orvoslásáról gondoskodik.

31. §. Rokonoknál és ösmerősöknél csak ünnep és vasárnapokon az igazgató engedélyével szabad étkezni.

(Folyt. köv.)

A középiskolai tanárok javadalmazása Európa kultúrállamaiban és Észak-Amerikában.

(Folytatás.) *

4. *Schweiz*: A tanári fizetés nagyon különbözően van rendezve. A legtöbb iskolában a tanárokat óraszám szerint fizetik, úgy hogy az igazgatóság minden évben vagy minden időszakban táblázatos kimutatást állít össze a tanárok óraszámáról s ez alapon a tanár elegendő fizetéshez jut. Áttekintés az összes fizetési viszonyokról a hivatalos adatok hiányában nem adható. Ez adatok összefoglalásával csak most foglalkoznak (1894).

5. *Dánia*: Az államgymnasiumokban 1890. óta a rektor fizetése: 2856 frt, 5 évenként 272 frttal emelkedve 3400 frt, hivatali lakás vagy megfelelő lakbér, a kopenhágai metropolita-iskolában ezen felül 272 frt pótlék, a sörői gymnasiumban pedig 344 frt és 272 frt irodai általány. A tanári személyzet $\frac{1}{3}$ részben magasabb fokú tanárokból (Oberlehrer), $\frac{2}{3}$ részben adjunktusokból áll; az oberl. fizetése 2040 frt, 5 évenként 204 frtjával

* *Ausztriára* vonatkozólag könyvünk egy „pótlék”-ban ösmerteti a közoktatásügyi kormánynak mult évi törvényjavaslatát, mely a középiskolai tanárok javadalmazásának lényeges emelésére vonatkozott. Ez alapon a lapunk mult számában ösmertetett osztrák fizetési rendszer pótlásául mi is kiemeljük azt a nagymérvű emelkedést, melyet az osztrák középiskolai tanárok javadalmazása az újabb rendezés folytán nyer. E szerint a tanári törzsfizetés 1400 frt. Az ötödéves korpótlékok közül a két első 200 frtos, a három utolsó 300 frtos; úgy hogy e korpótlékok 1300 frtot téven ki, a 25 éves tanár fizetése, az érintetlenül hagyott működési pótlékon kívül, 2700 frtot tesz. E mellett elvül van kimondva, hogy 10 évi szolgálat után minden tanárnak a VIII. rangosztályba kell lépnie. Az igazgatói illetmény a magasabb törzsfizetésű helyen 500, egyebütt 400 frtra van emelve.

emelkedve 2856 frtig; az adjunktusé: 1224 frt, öt ízbeli hároméves korpótlékkal, a melyek közül a két első 136 frt, a három utolsó pedig 204 frt, miáltal a legmagasabb fizetés 2040 frtot ér el. Soröben a nőtlen adjunktusok lakást is kapnak vagy 136 frt lakbért.

6. *Norvégia*: A teljes tanintézeteknél (6 osztályú középiskola és e fölött 3 oszt. gymnasium) a rektor fizetése 3128 frt, a mely 5 év múlva 272 frttal, 10 év múlva ismét 272 frttal emelkedvén, ekkor 3672 frtot ér el; a középiskolai igazgatóé 2584 frt, ugyanolyan pótlékokkal. A teljes tanintézeteknek szolgálatban legidősebb 2 igazgatója, ha mint ilyen 10 évig fungált, a föntebbieken kívül még 272 frt pótlékot kap. A tanári személyzet királyilag kinevezett Oberlehrer és adjunktusokból áll, kik az állami rangfokozatba vannak beosztva; az oberl. fizetése 2040 frt 3 ízbeli 272 frtos korpótlékkal a 4, 8, 12 ik szolgálati év után, e mellett egyesek különböző címeken még negyedik 272 frtos pótlékot is nyernek. Az adjunktusé 1496 frt, fokozatosan emelkedve 2176 frtig; a 4 legidősebb adj. közül még kettő 272 frt, kettő pedig 136 frt pótlékot is kap.

7. *Franciaország*: A francia Lycéek 3 kategóriába vannak sorozva, a szerint, a mint 1. Párisban és Versaillesben, 2. Lyonban, 3. a többi provinciális városban vannak. A Lyceek élén áll a provisor (a kollegiumokban a principalis), a tulajdonképi igazgató, kinek fizetése Párisban 4275 frt, Lyonban 2945—3895 frt, a provincián 2850—3563 frt. A provisor mellett van az intézet szellemi vezetésére a censor, kinek fizetése Párisban 3800 frt, Lyonban 2043—2898, a provincián 1085—2660 frt. A provisor mellett van az intézet anyagi vezetésére (a nagy internatusok miatt) az oekonomus, kinek fizetése Párisban 3325—3800, Lyonban 2138—3420, a provincián 2138—3083 frt. Mindezeknek szabad lakásuk van az intézetben. A tanárok: a) rendes tanárok (titulaires, agrégés), kik tanári vizsgálatot (agrégé) tettek, fizetésök Párisban 2375—3563, Lyonban 1710—2708, a provincián 1520—2470 frt, b) tanítók (chargés de cours, licenciés), kik csak lecenziatusi vizsgálatot tettek, fizetésök Párisban 1425—2280, Lyonban és a provincián 1140—1520 frt, c) elemi tanítók (a lyceek 3 alsó osztályában az u. n. elemi fokon, rendszerint csak Bacca-laureatusok van), fizetésök Párisban 1758—1995, vidéken 998—1615 frt. A provisorok, censorok és okleveles tanároknak (agregés) még 238 frt pótlékhoz van joguk. Az összes tanárok különben mindenik fokon 6 osztályba vannak beosztva, úgy hogy az első osztályba az egésznek 14%-je, a másodikba ugyanennyi, a harmadikba 16%-je, a negyedikbe 18%-je, az ötödikbe ugyanennyi, a hatodikba 20%-je jusson.

8. *Belgium*: Az állami tanintézetekben, az u. n. királyi athenäumokban a fizetés osztályonként s mindenik osztályban 3 éves pótlékokkal van rendezve. Az igazgató (préfet des études) fizetése szabad lakás mellett 1994—2186 frt, az első osztályú tanáré 1758—1948, másodosztályúé 1520—1615, harmadosztályúé 1235—1378 frt. Az igazgató és az első osztályú tanárok különösebb érdemért még 143—380 frt rendkívüli pótlékban is részesülnek. Végül az igazgató és a tanári kar a befolyó tandíjon bizonyos költség levonása után osztoztak.

A luxemburgi nagyhercezség 3 tanintézete mind állami intézet lévén, igazgatói és tanárai államhivatalnokok, fizetésök 1894. óta van ujjabban rendezve. E szerint a luxemburgi gymnasium igazgatója 2624—2814 frtot kap,

a többi kevesebbet. A nagyhercezség összes tanárai 3 fizetési osztályba vannak sorozva; első oszt. tanár fizetése 2054—2197 frt, másodosztályúé 1829—1962, harmadosztályúé 1534—1667 frt. A Luxemburgban működő tanárok lakbéré 95 frt.

(Vége köv.)

KÖZÉLETÜNK.

A n.-szalontai egyházmegye tavaszi közgyűlése.

A n.-szalontai egyházmegye ápr. 21-én tartotta meg tavaszi közgyűlését szokott helyén, N.-Szalontán. Előző napon délelőtt tanügyi bizottsági ülés, délután egyházi értekezlet tartatott. A tanügyi bizottság főképp az iskolalátogatók jelentéseit tárgyalta, s a jelentések alapján némely fontosabb ügyekben javaslatot terjesztett az egyházmegyei gyűlés elé. Ezen javaslatok közül mint általános érdekűt kiemeljük, hogy a tanügyi bizottság a Gyertyánfy—Radó-féle Olvasókönyvet, mint a célnak teljesen megfelelőt, egyházmegyénk iskoláiban használatra ajánlta az egyházmegyének; úgyszint a Kecskeméti László-féle Természetrajzot, mint e nemben eddig megjelent könyvek közt legmegfelelőbbet.

Az egyházi értekezleten a világiak közül egyedül az alelnök jelent meg, azonban ő is lemondott nagymérvű elfoglaltsága s távollakása miatt. Az értekezlet több, a gyakorlati lelkészet körébe vágó kérdést vitatott meg. Kimondta, hogy a vallás-erkölcsi élet ébrentartása végett a hétköznapi istenítiszteletek megtartassanak, téli hónapokban bibliamagyarázat tartassék. Vasárnap délután általán kátémagyarázatot tartson minden lelkész. A hol azonban eddig bibliamagyarázat volt, ott felváltva kátét és bibliát magyarázzanak. Kimondta az értekezlet, hogy a konfirmáció ünnepélyessé tételére tegyenek meg a lelkészek minden lehető. A szalontai egyház, tekintettel különleges helyzetére, a konfirmáció megtartásának idejét pünköst előttré óhajtja tenni. Az egyházi értekezlet, miután Szalontán mulasztások nincsenek, pártolja a szalontai egyház óhaját.

Az egyházmegyei közgyűlés ápril 21-én délelőtt nyílt meg esperes Szél Kálmán buzgó imája után. Jelen volt az egyházmegye gondnoka Tisza Kálmán is, fiaival gróf Tisza Istvánnal és a világi jegyzővé választott ifj. Tisza Kálmán gróffal. Az ősz bajnok, protestáns egyházunk s hazánk e nagy férfja a szalontai egyházmegyében kezdte nyilvános szereplését, fiai is részben itt kezdték, s ma már a mi István grófunk egy egyházunknak, mint a hazának, legjelesebb fiai közt áll.

E gyűlésnek egyik legérdekesebb, szinte meghatározó jelenete volt az ifju Tisza Kálmán gróf esküvője, melyet mint megválasztott egyházmegyei jegyző tett le, szép szavakban köszönve meg az egyházmegye bizalmát, melyre igyekszik magát érdemessé tenni. Az a szerényen, de kellemes modorban előadott beszéd, melylyel az ifju gróf a bizalmat megköszönte; őszinte kifejezése volt az ő buzgó protestáns érzületének, melynek ily keresetlen kifejezése valami jóleső hatást keltett lelkünkben. A közgyűlés tagjai kifejezést is adtak szeretetüknek a felhangzott lelkes éjlenekben. Esperes meleg hangú beszédben üdvözölte az új aljegyzőt, ki őseinek hagyományos protestáns érzületét örökölve, egyik disze leendő egyházmegyénknek.

A szavazatbontó bizottság jelentette, hogy egyházmegyei főjegyzőnek Nagy Imre ugrai lelkész s egyh. m. tanácsbíró választatott meg. A megválasztott köszönő

beszéde után felhangzó lelkes éljenzés élénken illusztrálta a megválasztott személye iránti osztatlan rokonszenvet.

Az egyházmegye vallásos s erkölcsi s anyagi életét hiven tükröző esperesi jelentésből kiemeljük a következőket. 1. A vallásos erkölcsi életre vonatkozó jelentésből kitűnik, hogy az istenitiszteletet az egyházak legnagyobb részében a hivek kellő buzgósággal gyakorolják. Kátémagyarázat tartatik 25 egyházban, 7 egyházban bibliamagyarázat, 7-ben felváltva. Köznap reggel mindennap 24 egyház tart istenitiszteletet, a többi ritkábban. Köznapon bibliamagyarázat 24 egyházban tartatik. Igen érdekes a jelentés azon pontja, hogy a házasságkötések alkalmából, egyházi áldásban részesült 614, egyházi, vagy vallásos kötelmeiknek nem tett eleget 75 házaspár. (25 egyházból) A 3,444 szülött közül 20-at nem kereszteltettek meg a szülők. A 2,146 halottat 14 esetben, 4 egyházban, nem egyházunk szertartása szerint temettek. Az egyházi szertartásokat igénybe nem vevők főképp a nazarénus szekta hívei.

Az anyagi állapotot feltűntető jelentés szerint építkezés, javítás történt 34 egyházban 17,039 frt 48 kr. összegig. Adakoztak 34 egyházban 13,327 frt értékben, melyből kiemeljük a következőket: Ágyán a község 260 frtot adott egyh. isk. czélokra. Árpádon Markovics Kálmán 224 forintot. B.-Böszörményben a gróf Csáky-család telket, épületet ajándékozott az egyháznak 1000 forint értékben. Miklósi Béla e.-gyaraki lelkész 150 frtot ajándékozott egyházának. Fenesen a község 953 frtot adott leányiskola építésére. Komádi az ezredév emlékére 3 új harangot öntetett. K.-Gyán szintén 3 új harangot öntetett. Gróf Károlyi Tiborné a mácsai leányegyházat gondozó lelkésznek évi 100 frt tiszteletdíjat ad. Ugrán Bölönyi József 1000 öf beltelket adott az egyháznak 600 frt értékben. A népmozgási adatokból kitűnt, hogy az egyházmegye népessége 80,169 lélek, melyből kifolyólag gr. Tisza István indítványozta, hogy jelentessék be az egyházkerületnek, hogy a törvények értelmében 2 egyházi és 2 világi egyházkerületi képviselő küldésére van jogosítva az egyházmegye. Az indítvány közhelyesséssel találkozott.

Az egyházmegyében elhunyt lelkészek, u. m.: Nagy Dániel, Á. Nagy Sándor és Kis György halála felett részvétét fejezi ki a közgyűlés.

Az esperesi, lelkészi, gyámintézeti, közigazgatási pénztár számadásai helyben hagyattak. A közalapi, missziói bizottságok jelentése tudomásul vétetett.

A tanügyi bizottságnak jelzett javaslatai elfogadtattak.

A n.-váradai protestáns internátus szervezeti szabályai helybenhagyattak. A felügyelő bizottságot alkotják a bihari, n.-szalontai és érmelléki egyházmegyék által választott bizottsági tagok, mely bizottság maga kebeléből választja elnökét. Fegyelmi ügyekben felebbezési fórum az egyházkerület. Egyelőre 16 növendéket vesznek fel. Évi ellátási díj reform. papok és tanítók gyermekeiért 200 frt ellátási díj fizetendő. A költségelőirányzatban 1506 frt hiány mutatkozik. Ebből 300 frt fedezését magára vállalta az egyh. megye. A másik két érdekelt egyházmegye ugyanily arányban való hozzájárulásra hivatik fel. A többi hiány fedezésére felkéretik az egyházkerület s egyuttal indítványoztatott, hogy a jótékony czélú sorsjáték osztalékából részesítés végett kéressék meg az államkormány. Ezen kívül hívassék fel a prot. közönség, hogy tegyenek alapítványokat, melyekre a szegényebb sorsu növendékek felvétessenek.

Egyházkerületi képviselőkül megválasztattak Gróf Tisza István és Nagy Imre. A számvevőszék jelentése

tudomásul vétetett s néhány kivételével, a gondnokoknak a felmentvény megadatott. Kálmán Béla a szakáli, Vadas Gyula a csermői lelkészi állomásokban megerősítették. A sonkolyosi állami fiu iskola bérszerződése jóváhagyott. Spos János b.-ujlaki és Szatmári István remetei lelkészek államsegélyre ajánlatnak. A vadászi presbyterium kérvénye a belhivatalnokok fafizetésének leszállítása iránt, elutasított.

A n.-bányai egyh. megye indítványa a lelkészi fizetés minimuma tárgyában tudomásul vétetett. Az érmelléki egyházmegye indítványa a nyugdíjintézet mielőbb felállítása és a káplánság rendezése tárgyában, tudomásul vétetett. Ezeken kívül, többé-kevésbé érdekes tárgyak elintézése után a gyűlés szétoszlott.

S. I.

Egyházmegyei közgyűlés.

A nagybányai ev. ref. egyházmegye tavaszi közgyűlését Ápril hó 22-én és 23-án tartotta meg Nagy-Bányán *Bencsik István* esperes és *Gróf Degenfeld Sándor* e. m. gondnok elnöke alatt.

A megnyitás után az egyházak anyagi és szellemi állapotáról szóló, gonddal készített, terjedelmes esperesi jelentés olvastatott fel, mely jelentésből örömmel győződünk meg arról, hogy e mi egyházvidékünkön a vallásos buzgóság él és hat a hivek lelkében, szegény és kis egyházainkból ezrekre megy az adományok és ajándékozások összege, 25—30 ezer között van az építkezések pénzürtéke. Ezután következett a belhivatalnoki változások bejelentése, a mikor is hivatalosan tudomásul vettük, hogy Fekete Pál s.-ujlaki lelkész élte 89-ik, lelkészkedésének 61-ik évében elhalt. Az évek óta helyettes lelkészekkel ellátott Misztótfalu rendes lelkészt választott Kiss Sándor személyében. Krassóra a debreczeni tanárrá lett *Ferenczy Gyula* helyett testvére *Ferenczy Imre* választott meg. A tanítók között felette nagy hullámszás van minden évben; 9 tanítói állomás pedig most is betöltetlenül áll, pedig mit szintén az esperesi jelentésből tudunk meg, 30 tanítói állomás részesült a mult és azelőtti évben államsegélyben s így tanítóink fizetése mindenütt 400 forintra van felemelve.

Legérdekesebb tárgya volt közgyűlésünknek a gyűléstartási székhely végleges eldöntése. Többek által pártolt indítvány folytán ugyanis sokan a nagybányai egyházmegye gyűléseit Szatmáron óhajtották tartani; e tárgyban az egyházak presbiteriumai is fel voltak szólítva véleményadásra. A vélemények többsége Nagy-Bánya felé hajlott, az indítványt tevő az indítványát visszavonta, a nagybányai egyház egyházmegyénket továbbra is szívesen meghívta s így egyhangulag ismét Nagy-Bányát tettük gyűléstartási székhelylyé.

Az államsegély-osztó bizottság javaslata elfogadtatván, 5 lelkész, 4 tanító 40—40 frt, négy egyház egyenkint 37 frt 50 kr. segélyben részesültek.

Pár egyházból új díjlevelek terjesztettek be, ezenkívül több adás-vevési, építkezési ügyek elintézését nyertek. A szárazberki egyház ugy lelkészének, mint tanítójának a fizetését személyes pótlék czimén felemelte.

A közigazgatási bíróságot néhány csekélyebb jelentőségű panasz, egyházi adóketés elleni fellebbezés; a fegyelmi bíróságot pedig a mikolai peres ügy és a józsefházai egyház zavaros pénzügyeinek a sorsa foglalkoztatták.

Hajdu Zsigmond,
e. m. jegyző.

* * *

Ugyanezen közgyűlésről egy másik tudósítónktól a következő értesítést vettük:

Egyházmegyénk április 22—23. napjain tartotta meg Nagy-Bányán tavaszi közgyűlését. Az esperesi megnyitó beszédben Bencsik István esperes, miután általában vázolta a legközelebbi idők eseményeit, ugyan akkor *elítélőleg nyilatkozott az ev. ref. egyház kebelében némely helyeken egyesek által tulhajtott evangélistaiórol.* Fájdalmasan érinti őt egyházmegyéje lelkészeinek nagy szegénysége s az, hogy az államnak még lelkészi karunk ez idő szerint is mostoha gyermeke. Mint megnyugtató és örvendetes eseményt emeli ki, hogy az egyházpolitikai törvények életbelépte óta egyházmegyénkben ama törvényeknek semmi káros hatása nem mutatkozik.

Gergely Károly egyh. m. főjegyző, mint házi gazda fejezi ki városa nevében örömét, hogy az egyh. megyei gyűlést most oly nevezetes alkalommal üdvözölheti, mert 350 éve annak, hogy Kopácsi István e város falain belül a reformáció eszméjét megpendítette.

A látogató küldöttségek jelentéseiből nem mulaszthatom el kiemelni a következőket: Nagybanán az egyház céljaira befolyt adakozások összege *ez évben is* 684 frt. Más egyházaknak is segítségére voltak 160 frt erejéig, ezen kívül szegény- és árvaügyben is jelentékeny buzgalommal fáradoztak. Méltán szavazott elismerést a krisztusi lelkületű, s mindnyájunk elébe példányképpül állítható buzgó lelkésznek az egyházmegyéje.

A tanügyi jelentés bizony elszomorító, mert jelenleg 10 egyház — 400 frtra felsegítve — van tanító nélkül. Hová vezet ez? Szomorú jele az időknek!

Mint közgyűlési tárgy ki volt tűzve a székhelykérdés is. Azonban, mivel az indítványozó beadványát visszavette, nem került az ügy tárgyalás alá, s örömmel hagytuk a tavaszi gyűlés székhelyéül állandóan a kedves Nagybanányt.

Erős vitát provokált az udvarii állami tanítónak az énekvezérségről való lemondása. Kívánatos volna az ilyen dolgokat az egyházkerület színe elé terjeszteni, nehogy idővel egyházunk beléleletében káros következményei legyenek az ilyen tanítók működésének.

Sárköz-Ujlak, sokat nélkülözött öreg lelkészének, Fekete Pálnak a siralom völgyéből egy jobb hazába lett eltávoztása után, lelkészválasztásra kért engedélyt. Az egyh. megye véleménye két pártra oszlott ez ügynél. A nagy többség azonban megengedte Ujlaknak a lelkészválasztást, ha kapnak — *előreható* okokból; a kisebbség pedig felebbezését jelentette be.

Mint fontos tárgy szerepelt még a lelkészi értekezletnek benyújtott azon javaslata, hogy az új lelkészek, kik már a kebelbeli gyámintézetből ki vannak zárva, a lelkészek által özvegy s árva nem létében eddig fizetett utódsági díj helyett egy neveltetési alapra fizessenek hasonló esetben osztályok szerint megállapítandó összeget.

Itt az ifjú nemzedék vette fel a harcot az öregekkel szemben, s talán nem egészen csüggesztő a jövőre nézve, hogy a szavazás fényes többséggel az előbbieket győzelmével végződött. Természetesen a legyőzöttek ez ügyben is felebbezésüket jelentették be.

A gyűlés második napján volt a konventi bíróság ítéletének kihirdetése a nagy port vert, s röpiratokban is bővölködő mikolai ügyben. Azután következtek szomorúbbnál-szomorúbb ügyek.

Felsővégesi.

ADATOK

a tiszántúli ev. ref. egyházkerület kebelében lévő egyházak történetéhez.

53. A jármi-i ev. reform. egyház életéből.

(Folytatás.)

Az itteni viszonyokat ismerve, ez a charta a legigazságtalanabb, a legméltánytalanabb alapra van fektetve talán az egész egyházkerületben és a hívekre igen terhelő. Itt nálunk egy első osztályba eső bért fizető atyafi, ha csak felébe munkálkodik is, de földje nincs és ha van 4 iskolás gyermeke, — egyházi adó címén pénzértékben fizet 20 osztr. ért. forintot, a mi egy vagyontalan emberre igen terhelő; fizet annyit, mint a kinek 400—800—1000 holdig menő birtoka van. És az ilyen *igazságtalan egyházi adózás annak oka*, hogy nálunk a *nazarénizmus, baptizmus, unitarizmus* ijesztőleg kezd elterjedni. Bezzeg nem terjed a római egyházban, mivel az a *legolcsóbb vallás!* Gondolkozzanak e felett és segítsenek e bajokon mielőbb órállóink, míg *nappal* vagyton, mert különben menthetetlenül elveszünk! . . . Nagyon csoda, hogy a kis egyházak hívei a mai nehéz, nyomott viszonyok között papot óhajtanak tartani! . . .

Az 1865. évben az egyház hívei Elek Dániel lelkész és Kulin Sándor nagybirtokos és főgondnok idejében egy igen messze tekintő, az egyház jövőjére nézve igen üdvös lépést tettek, midőn *magtárt* alapítottak; a hívek az özvegy lelkészné (Szoboszlai Pálné) ugarföldjét felébe megmunkálván, a fele termésből részükre eső 22 köből gabonát letették magtári alapnak; e 22 köből gabona évek hosszú során szépen megszorodván, e magtárral később itt csodákat műveltünk. Igaz ugyan, hogy e magtár oly célból alakított az érdemes és az idők jeleit figyelemmel kísérő férfiak által, hogy ennek kamatai, midőn a magtár megizmosodik, a szegényebb egyháztagokon könnyítsen, helyettük nagyrészt a belső embereket fizesse. Ugyde, midőn minden egyházi épületünk: templom, torony, iskola, melléképületek elrongyosodtak az idő rohanásával, midőn a több száz köbölre felszorodott magtár már utoljára kamatoztatni sem lehetett veszélyeztetés nélkül, mivel ily nagy összeget nem volt kinek kiadni kölcsön; alkalmas magtári helyiségünk sem volt, a gabonát téli időben vermekben zsup közé eltelve tartogattuk, — egy egyházi gyűlés a reánk várakozó *sürgős* építkezések miatt *közös akarattal* régi céljától a magtárt eltérítette, elhatározta, hogy a magtár jövedelmét pénzzé tévén (100 köblöt tartaléktökévé fenhagyván), építkezésekre fordítja; s e bölcs intézkedés folytán eltűntek rongyaink s bámulatos haladást értünk el.

Az 1878-ik évben Török Imre gondnokságában a paróchiát újonnan magtári pénzből zsindeleztek be; az 1887-ik évben, Zsiday Imre gondnoksága idejében, a templom és torony újonnan bezsindeleztetett, a fedél fekete kátránnyal bevonatott; a toronyra tartós cizink pléhből új gomb, új vitorla tetetett 650 frt költséggel, mely kiadást szintén a magtár fedezte, a hívek csak az anyagot szállították ide a Tiszától és napszámoskodtak az építkezésnél; az építőmester nagy-dobosi lakos Kerecsi János volt. Az 1889-ik évben, Kulin Miklós főgondnok, Zsiday Imre gondnok idejében a régi tartáhatatlan iskolaépület elbontatván, helyébe egy, a mai kor követelményeinek teljesen megfelelő díszes iskolaépület emeltetett, a tanterem berendeztetett, a paplakon kisebb javítások eszközöltek s az 1888-ik évben az iskola-udvarhoz egy vele mesgysé üresen álló telek, a tanító jövedelme szaporítása céljából 300 forintért megvásároltatott; e nagy kiadásokat szintén a magtár fedezte.

Az iskolaépületnek építőmesterei Jeremiás János n.-dobosi kőműves és Borbély György ó-pályi-i ácsmester valának, kik igen kitűnő, tartós munkát végeztek, az asztalos munkát Szabó Sándor nyír-megyesi asztalos csinálta. Az 1890. évben összeropaszott templomunkat javítottuk ki, az egész templomot erős vasrudakkal kapcsoltuk össze, belől-kivül kimeszeltettük, a torony is ki lett meszelve részint a magtár jövedelméből, részint abból a pénzből, mely az általam 1000 példányban kibocsátott *kérő*, s az ország prot. egyházaihoz, előkelő uraihoz küldött segélyt esdő *szózat*-ból az esperesi hivatalhoz beküldött 351 forintból, mely összegbe hálásan felemlítem itt, hogy gróf Károlyi Tiborné szül. Degenfeld Emma grófnő maga 50 forintot küldött. Legyen ez adománya az égben felírva! A templomot Juhász György n.-dobosi kőműves mester hozta rendbe, munkadíjúl 220 forintot kapott; az anyagot az egyház szerezte be, okulván a multakon. Az 1891. évben, Szécsi András gondnokságában, a lelkészi udvaron a nagyon régi és teljesen használhatatlan istálló helyett egy igen czélszerű, erős, jó nagy istálló és sertés-ól csináltatott 350 forint költséggel; a tanítói lak kerítéssel, kapuval ellátatott; a lelkészi udvar kerítése is javított, — mind e nagymérvű s több évet igénybevevő építkezéseknél a hívek csakis fuvart adtak s kézi napszámot szolgáltak, de egy garasért a hívek zsebébe nem nyultunk; szóval, idejövetelem 1879. tavasza óta mindig máig csak a romokat építgettük, a rongyokat igyekeztünk eltüntetni s Istennek legyen hála és dicsőség! e törekvésünket nagyrésztben el is értük; most már csak a lelkészi lak kibővítése van hátra, mely a híveknek egyik legforróbb vágya és erős akarata.

Midőn mindezeket az időnek teljességében elértük, az 1890-ik év őszén, teljesen kiújított és rendbe hozott csinos templomunkban, keresztyénekhez illően a hosszas és küzdelmes munkák bevezése után, *hálaadó istenitiszteletet* tartottunk, minden külső zajt, pompát (bált, bankettet) mellőzve, midőn e sorok írója eme textus alapján: „*Mindeddig segítségül volt nekünk az Ur!*” — mondott egyházi beszédet, megemlékezvén a sirban nyugvó ősekről is, kik ez egyházat örökségül reánk hagyták, buzdítva a híveket további buzgóságra, munkás élő hitre és egyházunk iránti szeretetre.

Kósa Ede. ev. reform. lelkész
s egyházmegyei tanácsbíró.

(Folyt. köv.)

KÜLÖNFÉLÉK.

— A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság 1897. május 19-én Pápán rendes közgyűlést tart. A közgyűlést megelőzőleg d. e. 9 órakor isteni tisztelet a ref. templomban. Prédikál: *Antal* Gábor, dunántúli ref. püspök. Templom után közgyűlés a főgymnasium dísztermében. Targysorozat. 1. Fohász, Bartalus Istvántól. Énekli az ezen alkalomra alakult vegyeskar. 2. Elnöki megnyitó. Tartja *Gyurátz* Ferencz, ev. püspök, elnök. 3. Titkári jelentés és választmányi előterjesztések (a számvizsgálatról, a Magyarazatos Bibliáról stb.). Előterjeszti: *Szöts* Farkas, budapesti ref. theologiai igazgató-tanár, titkár. 4. Mennybéli felséges Isten!... Férfikarra alkalmazta Gáthy Zoltán, főiskolai ének- és zenetanár. Énekli a főiskolai férfikar. 5. Czeglédy István. Felolvasás, tartja *Révész* Kálmán, kassai ref. lelkész. 6. Az ugynevezett autonóm erkölcsiségről. Felolvasás, tartja *Bancsó* Antal,

soproni ev. theologiai tanár. 7. Hymnus. A főisk. ifjusági zenekar kísérete mellett előadja a vegyeskar.

— **Kormányképviselők az ev. ref. gymnasiumokban.** A vallás- és közoktatási miniszter a f. tanév végén megtartandó érettségi vizsgálatokhoz kormányképviselői minőségben kiküldötte: a debreczeni ev. ref. főgymnasiumhoz dr. *Beöthy* Zsolt miniszteri tanácsos, budapesti egyet. tanárt; a budapestihez dr. *Csiky* Kálmán műegyetemi tanárt; a halasihoz dr. *Illosvay* Lajos műegyet. tanárt; a kecskemétihez dr. *Tóth* Lajos központi szolgálatfőnökre rendelt egyet. tanárt; a nagykovácsihoz *Csiky* Lajos debreczeni ev. ref. főisk. tanárt; a pápai és csurgóihoz dr. *Hegedüs* István budapesti egyet. tanárt; a miskolczihoz *György* Endre tud. akad. tagot; a sárospatakihoz dr. *König* Gyula miniszter tanácsost. műegyet. tanárt; a rimaszombati egyesült prot. főgymnasiumhoz *Szöts* Farkas budapesti ref. theol. tanárt; a máramaros-szigetihez *Géresi* Kálmán debreczeni tank. főigazgató; a hódmezővásárhelyihez *Farkas* József budapesti ref. theol. tanárt; a szatmárihoz *Vámosy* Mihály budapesti ref. főgymn. igazgató, a kisujszállásihoz dr. *Csiky* Kálmán műegyet. tanárt, a mezőturihoz *Kenessey* Béla kolozsvári ev. ref. theol. igazgató; a zilahihoz dr. *Székely* György sárospataki főiskolai tanárt; a kolozsvárihoz dr. *Szádeczky* Lajos kolozsvári egyet. tanárt; a székelyudvarhelyihez dr. *Óreg* János debreczeni főisk. tanárt; a nagyenyedihez dr. *Ballagi* Aladár budapesti egyet. tanárt; a sepsiszentgyörgyihez dr. *Ballagi* Géza sárospataki főisk. tanárt, a marosvásárhelyihez *Szinyey* Gerzson sárospataki főisk. tanárt.

— **A bölcsészeti fakultásért.** Folyó évi márczius hó 25. 26. 27-én a városi színházban rendezett műkedvelői előadás tiszta jövedelméből a püspöki hivatal útján *gróf Degenfeld* József főispán, mint az Emke Debreczen városi fiókjának elnöke a létesítendő bölcsészeti fakultás javára 515 frtot küldött a kollegiumi pénztárba. A tiszta jövedelem másik fele részé az Emkét illeti.

— **Dr. Bartók Jenő** kollegiumi h. tanár, megválasztott nyiregyházi ev. ref. lelkésznek beiktatási ünnepe Nyiregyházán f. évi május hó 16-án fog végbemeni.

— **Miniszteri köszönetnyilvánítás.** Azon alkalomból, hogy Ő Felsége a király az ezredéves kiállítás kerületi bizottságainak legfelsőbb elismerését kitejezni méltóztatott, a kereskedelemügyi miniszter Soós József kisujszállási főgymn. tanárnak, mint az ezredéves országos kiállítás budapesti kerületi bizottsága tagjának e téren kifejtett munkásságáért köszönetét fejezte ki.

— **Kiegészítésül** lapunk legutóbbi 17. számához közöljük, hogy a Tárcaóban foglalt dolgozat *Diószegi* Mihály ev. ref. segédlelkésztől származott.

— **Halálozások.** Nem hagyhatjuk megemlékezés nélkül t. olvasóink előtt egyházunk és vallásunk egyik leghívebb és legbuzgóbb tagjának pár héttel ezelőtt (április 5-én) történt gyászos elhunytát, a ki őseitől örökölt előkelő állásában is megtartotta mindvégig hitét, egyházához való meleg ragaszkodását; és midőn családfájának végső hajtását is megtördelte már az enyészet szellője, akkor is egyházának akart élni s egyházában akart kihaló családjának örök életet, kegyeletos emlékezetet biztosítani. Ez a tisztas alak *baró Radák Ádám* volt, a ki az erdélyi ref. egyházkerületnek 60,000, a Bethlen-kollegiumnak 40,000 frtot, öt egyháznak a lelkészi fizetések javítására, iskolai s humanitárius célokra jelen-

tékeny évjáradékokat rendelt. Megérdemli, hogy széles e hazában minden ref. ember kegyelettel őrizze meg és tisztelettel vegye körül emlékezetét.

Ugyancsak minden magyar ref. ember tiszteletét és elismerését kiérdemelte *Véghelyi Dezső*, a dunántúli ev. ref. egyházkerületnek csak nem régen megválasztott világi főjegyzője, Veszprém vármegye alispánja, a kit április 26-án helyeztek Veszprémben örök nyugalomra, igen nagy részvét mellett. A java férfi korában elköltözött derék férfiuban egyházunk egyik tudós és legbuzgóbb tagját vesztette el. Temetésén Debreczenből *Géresi Kálmán* tank. főgazgató jelent meg, kit benső baráti kotelékek csatoltak az elköltözött érdemes férfiúhoz. Áldott legyen emlékezte!

Igaz részvéttel osztoztunk abban az egészen váratlanul jött fájdalomban is, a mely lapunk egyik érdemes munkatársát, debreczeni főiskolánk derék tanárát *Karai Sándort* s feleségét *Tóth Ida* asszonyt épen a husvéti ünnepek folyamán érte apósa, illetőleg édes atyja Szentkirályi *Tóth László* pestmegyei földbirtokosnak, egyházunk buzgó tagjának, 53 éves korában történt elhunytá által. Emelje fel a Mindenható a csapás által lesújtott lelkeket s az elköltözöttnek adjon csendes nyugodalmat!

— A resiczai ev. reform. egyház istenitiszteleti helyül és lelkészi s tanítói lakásul is szolgáló iskolai épülete költségei fedezésére, lapunk mult évi kimutatása óta (1896. évfolyam 44. sz.) belügyminiszteri engedéllyel, lelkész által következő adományok gyűjtettek: a lovasberényi egyházban gyűlt 20 frt 19 kr., a pátkai egyházban 18 frt 20 kr., N. N. és N. N. adománya 25 forint, a bicskei egyházban gyűlt 48 frt 65 kr., a csákvári egyházban 33 frt 43 kr., a zámolyi egyházban 22 frt 11 kr., a mányi egyházban 31 frt 62 kr., a tök-i egyházban 47 frt 07 kr., a pátyi egyházban 60 frt, a köröstarcsai egyházban (a gyűjtés még folytatattik) 3 forint, a tiszta-roffi egyházban 40 frt 70 kr., a tiszta-szentimrei egyházban 30 forint 16 kr., a tiszta-szöllősi egyházban 37 frt, a tiszta-füredi egyházban 57 frt 30 kr., a tiszta-földvári egyházban 53 frt 82 kr.; összesen 528 frt 26 kr., mely kegyes adományokért úgy az adományozó egyházak közönségének s egyeseknek, mint a segélygyűjtésben engem támogatott nagytiszteletű lelkész uraknak és egyháztanácsoknak, kedves köteleességemnek ismerem egyházunk nevében ez úton is hálás köszönetemet nyilvánítani. Resiczán, 1897. április 23. *Zöld József*, ev. ref. lelkész.

— **Egyházi nyomtatványok** — czélszerű és a nagytiszteletű lelkészi kar által elfogadott összeállításban — *olcsó áron, tetszés szerinti mennyiségben egyedül a Csokonai nyomda és kiadó-részvénytársaságnál kaphatók Debreczenben.* Megkeresésre mintákat és árjegyzéket bárhova küldenek. A megrendelések gyorsan és pontosan teljesíttetnek.

— **Még egyszer e helyen felkérjük azon t. olvasóinkat, kiknek a lap irányában hátrálékos tartozásaik vannak, hogy azokat haladék nélkül szíveskedjenek beküldeni, mert — fájdalom! — nem pusztá szólam, hanem szomorú valóság, hogy különben a lapot tovább fenntartani nem tudjuk.**

Szerkesztői üzenetek.

H. Zs., B. P., N. J., S. I. lelkész urak fogadják szíves tudósításaiért hálás köszönetünket. — *Sz. Z. M—t.* A nekrológot nagyon köszönöm; a következő számban közölni fogjuk. — *T. olvasóinknak.* Az expediciót még mindeddig nem sikerült kellő pontossággal eszközölni. Kérem azért t. előfizetőinket, hogy a mutatkozó hiányokról szíveskedjenek mindenkor értesíteni, hogy azok megszüntetése iránt lehetőleg intézkedhessünk. A fölös példányokat méltóztassanak visszatartatni, mert nagy szükségünk is van ezekre.

TARTALOM - JEGYZÉK: A stólamegváltás kérdése erkölcsi szempontból. Eröss Lajos. — T á r c z a: A felsőbányai ev. ref. egyház keletkezése és küzdelmei. Nagy Lajos. — T a n ü g y: A debreczeni ev. ref. főgymnasium internátusának szervezete és szabályzata. — A középiskolai tanárok javadalmazása Európa kulturállamaiban és Észak-Amerikában. — K ö z é l e t ü n k: A n.-szalontai egyházmegye tavaszi közgyűlése. S. I. — Egyházmegyei közgyűlés. Hajdu Zsigmond és Felsővégesi. — A d a t o k a tiszántúli ev. ref. egyházkerület kebelében lévő egyházak történetéhez: 53. A jármi-i ev. reform. egyház életéből. Kósa Ede. — K ü l ö n f é l é k. — Szerkesztői üzenetek. — Pályázat.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. BACZONI LAJOS.

Szerkesztő-társ: FERENCZY GYULA.

Pályázat.

A debreczeni ev. reform. tanítóképző intézet gyakorló iskolájában megüresedett tanítói állásra pályázat hirdettetik.

Teendője: a gyakorló iskola szabályszerű vezetése és a tanítóképző intézeti tanulók gyakorlati képzésében segédkezés.

Javadalma: 960 frt alapfizetés, 240 frt lakbér évnegyedi előleges részletekben; 19 köbméter tüzifa; öt izben 60 frt ötödéves korpótlék. Nyugdíjjogosultságára és kötelezettségére nézve e tanító az országos tanítói nyugdíjintézet körébe tartozik.

Erre az állomásra oly ev. reform. vallásu tanítók pályázhatnak, kiknek jeles vagy kitűnő osztályzatu iskolai bizonyítványuk s ugyanolyan képesítő oklevelök s legalább 5 évi kiváló tanítói munkásságról bizonyítványuk van.

A megválasztott tanítói hivatalát f. évi szeptember hó 1-ső napján foglalja el és hivatala első évében az elébe adandó program szerint mintegy 3 óra terjedő tanulmányutat tenni köteles. E végett részére, felerészben az utazás költségeire, felerészben pedig a helyettesítésre 400 frt segély engedélyeztetik.

A kellően felszerelt pályázati kérvények f. évi május hó 14-ik napjáig a tiszántúli ev. reform. egyházkerület püspöki hivatalához adandók be.

Kelt Debreczenben, 1897. április 27.

KISS ÁRON,
püspök.